

Scenario's openbaar vervoer minima

31 maart 2026

Tijdens het debat van 20 november 2025 nam de raad de moties M629 en M631 aan. Deze moties gaan over verschillende scenario's voor deels of volledig gratis openbaar vervoer voor U-pashouders. In deze memo werken we voor de verschillende scenario's de kosten en enkele overwegingen uit.

Vooraf

De kosten voor de verschillende scenario's zijn afhankelijk van een aantal variabelen:

- Het aantal U-pashouders;
- Hoeveel van de U-pashouders gebruik maken van de regeling;
- Of de U-pashouders zelf een bijdrage moeten doen vanuit het mobiliteitsbudget op hun U-pas;
- De implementatiekosten.

Dit maakt het lastig om precieze bedragen te noemen. Bij de doorberekening hebben we een aantal aannames gedaan. Deze zijn terug te vinden onder het kopje 'aannames'.

Algemene opmerkingen

- De genoemde kosten zijn kosten per jaar.
- Alle scenario's gaan alleen over U-pashouders
- Alle scenario's gaan alleen over reizen met de bus of tram binnen de provincie Utrecht.
- De daluren zijn:
 - Maandag t/m vrijdag: voor 6:30, tussen 9:00 en 16:00, en na 18:30
 - Zaterdag, zondag en feestdagen: de hele dag

Scenario A (70% dalurenkorting)

In dit scenario hebben U-pashouders 70% korting (AOW+ zelfs 80%) tijdens daluren. Dit is de huidige situatie. De provincie [biedt dit aan](#) zonder extra kosten voor de gemeente.

Geschatte kosten (laag): € 0,-

Geschatte kosten (max): € 0,-

Voordelen:

- Het vraagt geen financiële bijdrage vanuit de gemeente.
- Er is geen verdere implementatie nodig omdat dit al loopt. Mensen zijn hier binnenkort al aan gewend.
- Als veel mensen hier gebruik van maken, kan dit een positieve weerslag hebben op het gebruik van het OV buiten de piekuren.
- Mogelijk heeft dit een positief effect op de mobiliteitstransitie.

Nadelen:

- Met het product kunnen U-pashouders alleen in de daluren reizen. Voor mensen die tijdens de spits moeten reizen (voor stage, werk of andere afspraken) biedt dit geen oplossing.
- U-pashouders betalen de overige 30% van de kosten voor de reis.

Scenario B (Dalvrij)

Scenario B.1 (Aanbod provincie Dalvrij)

De provincie biedt gemeenten de keuze om voor alle U-pashouders de 70% dalurenkorting (Scenario A) op te hogen tot 100% korting (dalvrij-reizen). Gemeenten moeten daarvoor 110 euro per gebruiker per jaar bijdragen. Dit betekent wel dat de 70% korting die de provincie op dit moment aanbiedt (scenario A), voor iedereen komt te vervallen. U-pashouders kunnen dus alleen kiezen tussen 100% korting of 0% korting. In dit scenario gaan we van dit aanbod van de provincie uit en hebben U-pashouders 100% korting tijdens daluren.

Geschatte kosten (laag): € ~0,4 miljoen

Geschatte kosten (max): € ~3,6 miljoen

Scenario B.2 (Eigen keuze Dalvrij)

In dit scenario houden U-pashouders de 70% dalurenkorting (scenario A), maar kunnen zij ook kiezen voor 100% korting tijdens daluren. Bij scenario B.1. bestaat deze keuze niet. In dit scenario gaan we uit van de bestaande [U-OV dalvrij](#) regeling van 30 euro per maand per persoon. Daarmee zijn de kosten voor dit scenario hoger en alleen logisch als er een eigen bijdrage van de U-pas wordt overwogen. Immers, U-pashouders kunnen dan kiezen of ze 70% korting voldoende vinden, of mobiliteitsbudget inzetten voor 100% korting.

Geschatte kosten (laag): € ~1,2 miljoen

Geschatte kosten (max): € ~11,7 miljoen

Voordelen:

- De drempel voor gebruik van OV is laag wanneer het gratis is. Daarmee stimuleert dit bezoek aan familie / vrienden of andere uitjes en draagt daarmee bij aan maatschappelijke participatie en het voorkomen van eenzaamheid.
- Als veel mensen hier gebruik van maken, kan dit een positieve weerslag hebben op het gebruik van het OV buiten de piekuren.

Nadelen:

- Brengt (hoge) kosten met zich mee.
- Met het product kunnen U-pashouders alleen in de daluren reizen. Voor mensen die tijdens de spits moeten reizen (voor stage, werk of andere afspraken) biedt dit geen oplossing.
- De kans bestaat dat mensen de regeling aanvragen, maar niet gebruiken. In dat geval betaalt de gemeente voor een ongebruikte regeling.
- Doordat er geen kosten voor de reiziger aan verbonden zijn, bestaat de kans dat mensen onnodig met het OV gaan reizen of het OV kiezen in plaats van de fiets.

Scenario C (Altijd vrij)

In dit scenario hebben U-pashouders 100% korting de hele dag door en is de reis dus gratis. We zijn hierbij uitgegaan van het [maximumtarief](#) dat de provincie hanteert van 65 euro (12-18 jaar) of 100 euro (18+ jaar) per maand per persoon.

Geschatte kosten (laag): € ~3,7 miljoen

Geschatte kosten (max): € ~37,1 miljoen

Voordelen:

- Is volledig gratis en dus zorgeloos. Omdat de drempel voor gebruik van OV laag is, stimuleert dit maatschappelijke participatie en het voorkomen van eenzaamheid.
- Dit is een erg gunstig product. Als de drempel om dit aan te vragen laag blijft, bereiken we mogelijk een grote groep mensen.

Nadelen:

- De kosten zijn veel hoger dan de andere scenario's
- De financiële prikkel om buiten de spits te reizen en daarmee de druk op de spits te verlagen, vervalt bij dit scenario. Bovendien bestaat de kans dat mensen onnodig met het OV gaan reizen of het OV kiezen in plaats van de fiets.
- De kans bestaat dat mensen de regeling aanvragen, maar niet gebruiken. In dat geval betaalt de gemeente voor een ongebruikte regeling.

Aannames

Voor de berekeningen in deze memo doen we een aantal aannames:

1. We gaan uit van het aantal U-pashouders in 2025. Dit waren:
 - o 3.935 kinderen tussen de 12-18 jaar
 - o 20.728 volwassenen tussen 18 jaar en de AOW-leeftijd
 - o 7.599 volwassenen AOW+
2. We nemen kinderen tot 12 jaar niet mee in de berekeningen omdat zij momenteel al gratis reizen.
3. We rekenen door wat de kosten zijn als 10% van de U-pashouders mee doen (laag) en als 100% van de U-pashouders mee doen (max). Een precieze schatting maken, is ingewikkeld omdat er momenteel nog geen cijfers van de huidige regeling (scenario A) beschikbaar zijn. Over het algemeen geldt dat hoe ingewikkelder de regeling of hoe meer de U-pashouders zelf moeten bijdragen, hoe minder populair we verwachten dat de regeling is. En vice versa.
4. We gaan er in de berekeningen vanuit dat het mobiliteitsbudget van de U-pas niet wordt ingezet. Als er wel een beroep op het mobiliteitsbudget wordt gedaan, verhoogd dat de drempel om gebruik te maken van deze regeling. Bovendien vraagt dat extra inzet om dat mogelijk te maken.
5. We houden rekening met kosten van €50.000,- voor de implementatie. Dit bedrag is gekozen op basis van de implementatie van het huidige product. Het kan hoger uitvallen als er grotere aanpassingen nodig zijn, bijvoorbeeld om betalingen van het mobiliteitsbudget mogelijk te maken.
6. We gaan uit van de regelingen die in 2026 bestaan. Dit biedt geen garantie dat dezelfde regelingen in 2027 ook nog bestaan.

Afstemming provincie Utrecht

De scenario's en overwegingen die we in de gemeente Utrecht maken, bespreken we ook met de provincie. Zij geven aan dat het aanbod vanuit hen blijft zoals het nu is: per gemeente kan je kiezen voor óf 70% dalurenkorting volledig door de provincie bekostigd, of dalvrij met een bijdrage van 110 euro per persoon. Als we in de gemeente Utrecht 'altijd vrij' willen aanbieden, moeten we uitgaan van de prijzen die voor iedereen gelden – zoals we in scenario C ook hebben gedaan. Daarnaast benadrukt de provincie dat altijd vrij reizen de drukte tijdens de spits in het OV nog groter maakt. Dat is waarom het aanbod van de provincie zich richt op de daluren.

Overige bestaande regelingen

Naast bovengenoemde scenario's, krijgen verschillende groepen op dit moment al een vorm van korting voor het OV.

- Via de participatiewet kunnen inwoners onder bepaalde (inkomens)voorwaarden een vergoeding krijgen voor de woon-werk reis.
- Voor mensen van 65 jaar en ouder geldt een leeftijds-korting voor reizen met het OV. Voor U-pashouders wordt deze korting verrekend met de 70% korting vanuit de provincie, waardoor de totale korting 80% in de daluren en 34% in de spits is.
- Alle studenten van (voltijd) MBO, HBO en Universiteit kunnen een OV-studentenkaart gebruiken om doordeweeks of in het weekend vrij te reizen. Buiten de gekozen vrij-reizen periode krijgt de student 40% korting in de trein of 34% korting in bus/tram.
- Mensen met werk krijgen soms een reiskostenvergoeding – al geldt dit lang niet altijd in de lage lonen functies.

Overige overwegingen

Kosten voor de gemeente moeten niet de enige reden zijn om voor het ene of het andere scenario te kiezen. Er zijn andere overwegingen

- We streven naar een zo simpel mogelijk aanbod voor U-pashouders. Iedere extra handeling die mensen moeten uitvoeren, kan extra stress opleveren.
- U-pashouders hebben een mobiliteitsbudget van 105 euro. Dit budget kan (deels) worden ingezet voor de bekostiging van een van de scenario's. Naast dat dit budget dan niet meer voor andere doeleinden gebruikt kan worden, is dit ook een extra handeling voor de U-pashouders waarmee het ingewikkelder wordt. Bovendien start het U-pas jaar op 1 juli terwijl het OV product start op 1 januari. Veel gebruikers hebben geen U-pas budget meer op 1 januari. Om dit recht te zetten, is een overbruggingsregeling nodig.